

Platform **Vrouwen &
Duurzame Vrede**

Vrouwen Vrede Veiligheid

Wat is resolutie 1325
van de VN Veiligheidsraad?

Vrouwen Vrede Veiligheid

Het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede, onderdeel van de Nederlandse Vrouwen Raad, biedt u door middel van deze brochure informatie over resolutie 1325 van de VN-veiligheidsraad.

De Nederlandse Vrouwen Raad vindt het belangrijk dat de VN-veiligheidsraad zich duidelijk heeft uitgesproken voor de erkenning van de rol van vrouwen bij het beheersen van conflicten, bij vredeshandhaving en bij het consolideren van de vrede na gewapende conflicten.

Ook Nederland wordt opgeroepen de rol van vrouwen te vergroten bij het voorkomen van gewelddadige conflicten en bij vredesonderhandelingen.

Voor alle vrouwen die zich op een of andere manier inzetten voor de vrede en veiligheid in de wereld is dit een geweldige opsteker.

Namens de commissie Rechten van de Vrouw van de Nederlandse Vrouwen Raad

Mw. C.C.H. van Doorn

Lid bestuur NVR

Inhoudsopgave

- 2 **Vrouwen Vrede Veiligheid** Resolutie 1325 (2000) van de VN-Veiligheidsraad
- 5 **Geen vrede zonder vrouwen** Waar komt resolutie 1325 vandaan?
- 10 **Wat hebben wij te maken met resolutie 1325?**
- 12 **Wat gebeurt er in Nederland met betrekking tot resolutie 1325?**
- 16 **Wat gebeurt er internationaal ten aanzien van resolutie 1325?**
- 20 **Het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede**
- 23 **Waar vind ik meer informatie?**
- 25 **Good practices**

Vrouwen Vrede Veiligheid

Resolutie 1325 (2000) van de VN-Veilighedsraad

“Vrouwen kennen als geen ander de tol die conflicten eisen en zijn vaak ook beter in staat dan mannen om ze te voorkomen of op te lossen. Al generaties lang treden vrouwen op als pleitbezorgers voor de vrede, zowel in de huiselijke sfeer als in de bredere samenleving. Zij hebben een doorslaggevende rol gespeeld dankzij hun talent bruggen te slaan in plaats van muren op te trekken. Ook zijn zij onvervangbaar gebleken bij het in stand houden van het maatschappelijk bestel wanneer gemeenschappen verscheurd raakten...

De Veiligheidsraad heeft dit jaar in een verklaring naar aanleiding van de Internationale Vrouwendag erkend dat vooral vrouwen en meisjes het slachtoffer zijn van de gevolgen van gewapende conflicten. U hebt ingezien dat vrede onlosmakelijk verbonden is met de gelijkwaardigheid van man en vrouw. En u hebt verklaard dat de handhaving en bevordering van vrede en veiligheid de actieve deelname vereisen van vrouwen, op voet van gelijkheid met mannen. Ik wil u nu vragen alle middelen die u ter beschikking staan aan te wenden om deze verklaring om te zetten in krachtadig optreden. De centrale doelstelling daarbij is dat vrouwen en meisjes in conflictsituaties bescherming krijgen, dat plegers van gewelddaden jegens vrouwen in conflictsituaties worden vervolgd en dat vrouwen op voet van gelijkheid de plaats innemen die hen toekomt bij de besluitvorming op het gebied van vrede en veiligheid.”

Kofi A. Annan, Secretaris-Generaal van de VN, verklaring voor de Veiligheidsraad, 24 oktober 2000

Voor de eerste maal heeft de Veiligheidsraad zich op 24 en 25 oktober 2000 in New York gebogen over het vraagstuk van vrouwen in relatie tot vrede en veiligheid. Men mag spreken van een historische ontwikkeling. De discussie betrof de behoeften van vrouwen bij VN-vredesoperaties en ook de bredere kwestie van de rol van vrouwen bij het consolideren en handhaven van vrede. Veel sprekers benadrukten het feit dat vrouwen moeten worden betrokken bij alle vredesinitiatieven en hebben met name opgeroepen tot een nauwere betrokkenheid van vrouwen bij de besluitvorming op dat gebied.

Op 31 oktober 2000 aanvaardde de Veiligheidsraad unaniem resolutie 1325 (2000) inzake vrouwen, vrede en veiligheid, die iedereen die belast is met het voeren van vredesonderhandelingen en met het toezicht op de naleving van vredesakkoorden oproept terdege rekening te houden met de gelijkwaardigheid van de seksen en ook zorgvuldig rekening te houden met de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes bij hun terugkeer en vestiging in voormalige conflictgebieden, evenals bij hun reïntegratie en bij hersteloperaties. De aanvaarding van deze historische resolutie geldt als een belangrijke

stap in de richting van de erkenning van de rol van vrouwen bij het beheersen van conflicten, vredehandhaving en het consolideren van de vrede na conflicten. Hier volgt de integrale tekst van de resolutie van de Veiligheidsraad.

Resolutie 1325 (2000) Aanvaard door de Veiligheidsraad tijdens zijn 4213de zitting op 31 oktober 2000

De Veiligheidsraad:

Verwijzend naar zijn resoluties 1261 (1999) van 25 augustus 1999, 1265 (1999) van 17 september 1999, 1296 (2000) van 19 april 2000 en 1314 (2000) van 11 augustus 2000, naar de verklaringen van zijn Voorzitter dienaangaande, en ook verwijzend naar de persverklaring van zijn Voorzitter ter gelegenheid van de Dag van de Verenigde Naties voor de rechten van vrouwen en de internationale vrede (de “Internationale Vrouwendag”) op 8 maart 2000 (SC/6816),

Tevens verwijzend naar de in de Verklaring en het Actieprogramma van Beijing (A/52/231) neergelegde verplichtingen, evenals de verbintenissen vervat in het slotdocument van de 23ste Bijzondere Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over het thema “Vrouwen 2000: seksegelijkheid, ontwikkeling en vrede voor de 21ste eeuw” (A/S-23/10/Rev.1), meer in het bijzonder de verbintenissen betreffende vrouwen en gewapende conflicten,

Zich rekenschap gevend van de doelstellingen en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en van de hoofdverantwoordelijkheid die het Handvest de Veiligheidsraad toekent voor de

handhaving van de internationale vrede en veiligheid,

Uitdrukking gevend aan zijn zorg om het feit dat burgers, in het bijzonder vrouwen en kinderen, de overgrote meerderheid uitmaken van hen die de nadelige gevolgen ondervinden van gewapende conflicten, onder meer als vluchtelingen en ontheemden, en dat dezen steeds vaker het doelwit vormen van strijders en gewapende onderdelen, en onder erkenning van de daaruit voortspruitende impact op duurzame vrede en verzoening,

Opnieuw bevestigend de belangrijke rol van vrouwen bij het voorkomen en oplossen van conflicten en bij de opbouw van vrede, en nadruk leggend op het belang van hun deelname aan en volledige betrokkenheid, op voet van gelijkheid, bij alle inspanningen ter handhaving en bevordering van vrede en veiligheid, en op de noodzaak om hun rol te verbreden in de besluitvorming rond het voorkomen en oplossen van conflicten,

Voorts herbevestigend de noodzaak van de volledige tenuitvoerlegging van de regels van humanitair recht en van de mensenrechten die gedurende en na afloop van conflicten de rechten van vrouwen en meisjes beschermen,

Benadrukkend de noodzaak dat alle partijen bij programma's inzake mijnopruijing en voorlichting rond mijnen rekening houden met de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes,

Erkennend de dringende noodzaak van het aanvaarden van het ‘genderperspectief’ als vanzelfsprekend aspect van vredesoperaties, en in dat verband kennisnemend van de “Verklaring van Windhoek” en het “Actieplan van Namibië” betreffende het genderperspectief als vast aandachtspunt in multidimensionale

operaties ter ondersteuning van de vrede (S/2000/693),

Tevens erkennend het belang van de aanbeveling vervat in de verklaring die zijn Voorzitter op 8 maart 2000 aflegde voor de pers betreffende de gerichte opleiding – op het gebied van de bescherming, bijzondere behoeften en mensenrechten van vrouwen en kinderen in conflictsituaties – van al het personeel betrokken bij vredesoperaties,

Erkennend dat begrip van de gevolgen van gewapende conflicten op vrouwen en meisjes, en doeltreffend institutioneel optreden om hun bescherming en volledige deelname aan vredesprocessen te waarborgen aanzienlijk kan bijdragen tot de handhaving en bevordering van de internationale vrede en veiligheid,

Wijzend op de noodzaak van nog degelijker gegevensbestanden over de impact van gewapende conflicten op vrouwen en meisjes,

1. *Roept Lidstaten met klem* op zorg te dragen voor een grotere vertegenwoordiging van vrouwen op alle besluitvormingsniveaus binnen nationale, regionale en internationale instellingen en organismen die zijn belast met het voorkomen, beheersen en beslechten van conflicten;
2. *Spoort de Secretaris-Generaal aan* tot uitvoering van zijn strategisch actieplan (A/49/587) betreffende de vergrote deelname van vrouwen op besluitvormingsniveaus rond conflictoplossing en vredesprocessen;
3. *Roept met klem de Secretaris-Generaal op* meer vrouwen te benoemen als speciale vertegenwoordigers en gezanten die namens hem goede diensten aanbieden en roept Lidstaten op in dat licht kandidaten voor te dragen

bij de Secretaris-Generaal voor opname in een geregeld geactualiseerde, centrale lijst van gegadigden;

4. *Roept voorts met klem de Secretaris-Generaal op* de rol en bijdrage van vrouwen in veldoperaties van de Verenigde Naties te verbreden, in het bijzonder in de gelederen van de militaire waarnemers, civiele politiediensten en personeel belast met mensenrechten en humanitaire acties;
5. *Geeft uitdrukking aan* zijn bereidheid om het genderperspectief en vaste plaats te geven in vredesoperaties, en roept de Secretaris-Generaal met klem op om waar van toepassing seksegerelateerde aandachtspunten op te nemen in veldoperaties;
6. *Verzoekt de Secretaris-Generaal de* Lidstaten te voorzien van richtlijnen en materiaal voor opleidingen inzake de bescherming, de rechten en de bijzondere behoeften van vrouwen, evenals voor scholing betreffende het belang van de betrokkenheid van vrouwen bij maatregelen voor de handhaving en opbouw van vrede, nodigt Lidstaten uit deze elementen – en ook cursussen rond HIV/AIDS-voorlichting – op te nemen in hun nationale opleidingsprogramma's voor militair en civiel politiepersoneel, voorafgaand aan missies, en verzoekt de Secretaris-Generaal voorts ervoor in te staan dat ook het burgerpersoneel bij vredesoperaties een soortgelijke opleiding ontvangt;
7. *Roept Lidstaten met klem op* hun vrijwillige financiële, technische en logistieke ondersteuning van opleidingen rond seksegerelateerde kwesties te vergroten, met inbegrip van dergelijke opleidingen verzorgd door fondsen en

programma's zoals het VN-vrouwenfonds (UNIFEM), het VN-kinderfonds (UNICEF) en het Bureau van de Hoge VN-Commissaris voor Vluchtelingen (UNHCR) en andere relevante organen;

8. *Roept alle betrokkenen op* bij onderhandelingen over en tenuitvoerlegging van vredesafspraken een genderperspectief te kiezen, met bijzondere aandacht voor onder meer:
 - (a) de speciale behoeften van vrouwen en meisjes bij terugkeer en vestiging in hun vaderland, bij hun reïntegratie en bij wederopbouwprojecten na conflicten;
 - (b) maatregelen ter ondersteuning van plaatselijke vredesinitiatieven van vrouwen en autochtone processen voor het oplossen van conflicten, en voor maatregelen om vrouwen te betrekken bij andere mechanismen bij de implementatie van vredesakkoorden;
 - (c) maatregelen die instaan voor de bescherming en naleving van de mensenrechten van vrouwen en meisjes, in het bijzonder voor zover deze de grondwet, het kiesstelsel, politie en justitie aangaan;
9. *Doet een beroep op* alle partijen bij een gewapend conflict om zich volledig te voegen naar de internationaal rechtsregels die van toepassing zijn op de rechten en de bescherming van vrouwen en meisjes, vooral als leden van de burgerbevolking, in het bijzonder de verplichtingen die op hen van toepassing zijn krachtens de Geneefse Verdragen van 1949 (en de Aanvullende Procollen daarbij van 1977), het Vluchtelingenverdrag van 1951 (en het Protocol daarbij van

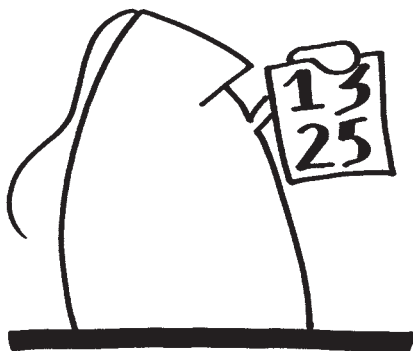
1967), het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie jegens vrouwen van 1979 (en het Facultatief Protocol daarbij van 1999) en het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind van 1989 (en de twee Facultatieve Protocollen daarbij van 25 mei 2000), en om zich bewust te zijn van de bepalingen dienaangaande zoals verwoord in het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof;

10. *Doet een beroep op* alle partijen bij een gewapend conflict om speciale maatregelen te treffen ter bescherming van vrouwen en meisjes tegen seksegerelateerd geweld, in het bijzonder verkrachting en andere vormen van seksueel geweld, en tegen alle andere vormen van geweld in het kader van gewapende conflicten;
11. *Benadrukt* de verantwoordelijkheid van alle Staten om een einde te stellen aan straffeloosheid en over te gaan tot vervolging van verdachten van volkenmoord, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden, waaronder misdaden in de vorm van seksueel en ander geweld tegen vrouwen en meisjes, en wijst nadrukkelijk op de noodzaak om dergelijke misdaden voor zover mogelijk uit te sluiten van amnestiemaatregelen;
12. *Doet een beroep op* alle partijen bij een gewapend conflict om het civiele en humanitaire karakter van vluchtelingenkampen en -nederzettingen te eerbiedigen en om rekening te houden met de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes, ook bij de opzet en inrichting van die plaatsen, en herinnert in dat opzicht aan zijn resolutie 1208 (1998) van 19 november 1998 en 1296 (2000) van 19 april 2000;

13. *Spoort iedereen aan* die betrokken is bij programma's voor ontwapening, demobilisatie en reïntegratie om de verschillende behoeften van mannelijke en vrouwelijke oud-strijders ter harte te nemen, evenals die van de personen die van hen afhankelijk zijn;
14. *Bevestigt opnieuw* zijn bereidheid om wanneer maatregelen worden getroffen krachtens Artikel 41 van het Handvest van de Verenigde Naties, de mogelijke impact van die maatregelen op de burgerbevolking te overwegen en rekening te houden met de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes, teneinde op humanitaire gronden uitzonderingssituaties toe te staan;
15. *Geeft uitdrukking aan* zijn bereidheid ervoor in te staan dat missies van de Veiligheidsraad rekening houden met seksegerelateerde kwesties en de rechten van vrouwen, onder meer via overleg met lokale en internationale vrouwenorganisaties;

16. *Nodigt de Secretaris-Generaal uit* onderzoek te laten verrichten naar de impact van gewapende conflicten op vrouwen en meisjes, naar de rol van vrouwen in vredesprocessen en naar de seksegerelateerde aspecten in vredesprocessen en conflictoplossing, en nodigt hem voorts uit de Veiligheidsraad een verslag te presenteren met de resultaten van die studie en die voorts beschikbaar te stellen aan alle Lidstaten van de Verenigde Naties;
17. *Verzoekt de Secretaris-Generaal om*, waar aangewezen, in zijn verslaglegging aan de Veiligheidsraad melding te maken van de voortgang bij het opnemen van seksegerelateerde aanpakgelegenheden in het standaardbeleid van vredesmissies en van alle andere aanverwante aspecten in verband met vrouwen en meisjes;
18. *Besluit* deze aangelegenheid actief en op de voet te volgen.

Bezoek voor nadere informatie
www.un.org/womenwatch

Geen vrede zonder vrouwen

Waar komt resolutie 1325 vandaan?

De publieke tribune van de VN Veiligheidsraad zat stampvol toen daar Resolutie 1325 op de agenda stond. Er werd veel geapplaudisseerd en vaak viel het woord 'historisch'. En op 31 oktober 2000 was het dan zover: de resolutie werd unaniem door de Veiligheidsraad aangenomen. Internationaal is nu erkend dat vrouwen recht op bescherming hebben ten tijde van oorlog en gewapende conflicten, maar ook dat zij niet langer mogen worden buitengesloten als vredesonderhandelaars. Dit was inderdaad een historisch moment voor de vrouwenbeweging, en een mijlpaal in de geschiedenis

Het blijft overigens opmerkelijk dat Resolutie 1325, inmiddels vertaald in 72 talen, ook is aangenomen door regeringen die in eigen land weinig oog hebben voor een gelijkwaardige positie van vrouwen.

Juist vrouwen

De afgelopen eeuw was de bloedigste eeuw in de geschiedenis van de mensheid. Er vielen talloze slachtoffers, gemeenschappen werden verwoest en er werden miljarden dollars uitgegeven aan wapens. Geld dat niet voor ontwikkeling kon worden gebruikt. Kenmerkend was ook dat, behalve soldaten, juist burgers het slachtoffer werden, – maar liefst 90 procent – waarvan 70 procent vrouwen en kinderen.

Maar we mogen tegelijkertijd niet vergeten dat in de afgelopen eeuw vrouwen het nodige voorwerk hebben geleverd om een aantal positieve ontwikkelingen op gang te brengen, zoals Resolutie 1325 en de erkenning van verkrachting en ander seksueel geweld ten tijde van oorlog als oorlogsmisdaad en misdaad tegen de menselijkheid.

De verkrachtungskampen tijdens de oorlogen op de Balkan, waarvan in de media verslag werd gedaan, hebben velen van ons geschokt. Van seksueel

geweld tegen vrouwen is ook sprake in de oorlogen en conflicten in Afrika en in andere continenten. Amnesty International deed veel onderzoek op dit gebied. Hier een van de verhalen die deze mensenrechtenorganisatie optekende:

'Ik werd ontvoerd door de aanvallers, die allemaal in uniform waren. Ze namen dozijnen meisjes, zoals ik mee . . . Overdag werden we geslagen, en zeiden ze tegen ons: "Jullie, zwarte vrouwen, we zullen jullie uitroeien, jullie hebben geen god. 's Nachts werden we diverse keren verkracht."

Het gaat over geweld tegen vrouwen dat tevens gebruikt wordt als strategie om de vijand te vernederen en uit te roeien. Met name tijdens de VN Mensenrechtenconferentie in Wenen (1993), waar de inzet was dat vrouwen ook mensenrechten hebben, en tijdens de Beijing Vrouwenconferentie (1995), is veel werk verzet om regeringsleiders te overtuigen seksueel geweld tegen vrouwen als

misdaad te erkennen. Een speciale werkgroep, de 'Women's Caucus for Gender Justice' heeft met steun van de internationale vrouwenbeweging het nodige lobbywerk verzet om deze vormen van geweld als misdaad op te nemen in de statuten van het Internationale Strafhof. In eerdere ontwerp teksten voor dit strafhof werden dergelijke misdaden nog benoemd als 'aantastingen van de menselijke waardigheid'.

Ook de tijdelijke oorlogstribunalen, van Joegoslavië en Rwanda, hebben nu de mogelijkheid deze misdaden te berechten en te bestraffen. Op dit moment heeft het Internationale Strafhof diverse grote onderzoeken lopen over verkrachtingen en andere oorlogsmisdaden in Soedan (Darfur), Kongo en Rwanda

Het berechten van oorlogsmisdrijven is van groot belang voor de wederopbouw van een samenleving. Haat wordt dan niet langer van generatie op generatie overgedragen en de geweldsspiraal wordt verbroken. Of zoals Kofi Annan, Secretaris-generaal van de VN en iemand die zich enorm inzet voor duurzame vrede, het zegt: 'Bestrijding van de straffeloosheid is een eerste vereiste om na een conflict te kunnen werken aan vrede'.

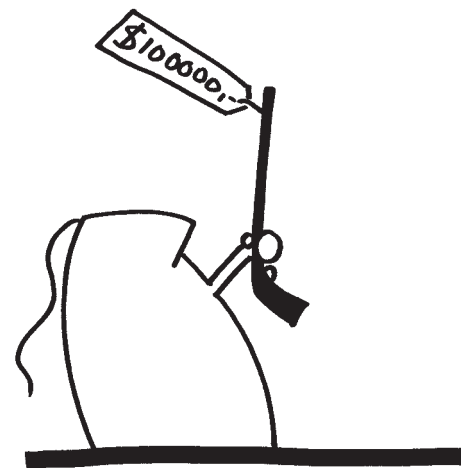
Vrouwen en vredesduiven

Van meet af aan hebben vrouwen zich ingezet om oorlog uit te bannen, zoals Bertha von Suttner deed met haar boek 'De wapens neer', en Aletta Jacobs, een van oprichters van de Women's International League for Peace and Freedom (1915).

In die traditie staan ook de VN Vrouwenconferenties met als motto 'Gelijkheid, Ontwikkeling en Vrede'. Vrede niet alleen als afwezigheid van oorlog, maar juist verbonden met 'ontwikkeling' en 'gelijkheid'. Zo staat in het document van de Derde VN Vrouwenconferentie (Nairobi 1985): 'Vrede is onlosmakelijk verbonden met de gelijkheid tussen vrouwen en mannen en met ontwikkeling'. Of zoals Wangari Maathai, winnares van de Nobelprijs voor de Vrede in 2004, het zei: 'Vrede sticht je niet alleen door vechtende partijen aan tafel te brengen, door een oorlog te stoppen of door de wapenproductie te bestrijden. Als we echt van de vrede willen genieten, moeten we ook veel verantwoordelijker omgaan met de natuurlijke rijkdommen, die eerlijker verdeeld moeten worden, zowel nationaal als internationaal.'

Toch zou het van naïviteit getuigen om vrouwen zonder meer als vredesduiven te bestempelen. De statistieken laten zien dat een toenemend aantal vrouwen deelneemt aan de gewapende strijd. In Nederland vormen vrouwen zo'n 10 procent van de strijdkrachten, met een streefgetal van 30 procent. Ook elders in de wereld schrikken vrouwen er niet voor terug om mee te vechten in regeringslegers en in legers van het verzet.

Sommigen, ook binnen de vrouwenbeweging, vinden het een uiting van emancipatie als vrouwen deelnemen in het leger. Bovendien blijkt dat als er meer dan 30 procent vrouwen in het leger zitten, de cultuur in het leger veel 'zachter' wordt. Anderen stellen daar tegenover dat het beter is zich in te zetten voor een cultuur van vrede en geweldloosheid. Het blijkt dat juist vrouwen, vanwege hun maatschappelijke positie - zij dragen veelal de zorg voor hun gezin en familie - meer dan mannen geneigd zijn te werken aan andere manieren van het oplossen van conflicten dan met wapens.

voorkomen is goedkoper

Voorkomen is goedkoper

Preventie van gewapende conflicten is een thema waarvoor zowel vrouwen als mannen zich van meet af aan hebben ingezet. Anno 2006 is dit nog dringender geworden. In 2000 onderschreven 189 regeringen de acht millenniumdoelen met als voornaamste inzet de halvering van de armoede in 2015. De totale wereldbevolking bedraagt ongeveer 6,2 miljard mensen, waarvan 1,2 miljard met minder dan 1 US dollar per dag moeten zien rond te komen. Van deze armen vormen vrouwen zo'n 70 procent. Een tussentijdse evaluatie van de millenniumdoelen laat zien dat er nog veel werk verzet moet worden om deze te realiseren, ook vanwege het gebrek aan geld. De becijfering van SIPRI, een vermaard onderzoeksinstituut in Zweden, dat in 2004 wereldwijd 1,035 miljard US dollar aan bewapening is uitgegeven, vormt hiermee een schrille tegenstelling. Dat is US \$162 per hoofd van de bevolking. Men schat dat met 13 miljard US dollar iedereen op deze wereld voedsel en primaire gezondheidszorg zou kunnen krijgen.

Behalve dat het voorkomen van gewapende conflicten veel goedkoper is, kan mensen - vrouwen en mannen - veel ellende en verdriet worden bespaard.

door Coby Meyboom

Gedeeltelijk overgenomen uit Zijwind nr. 2, 2006

www.akasa.nl/zijwind.html

Wat hebben wij te maken met resolutie 1325?

Oorlogen zijn allang niet meer voornamelijk het werk van regeringen en legers. Groepen burgers bevechten elkaar, de technologie maakt wapens bereikbaar voor iedereen, zelfs voor kinderen. Legers worden ingezet om de 'vrede' af te dwingen of te handhaven. Werken aan vrede en veiligheid is ook een zaak van burgers – mannen en vrouwen – geworden.

Je kunt Nederland gelukkig geen conflictgebied noemen in de zin dat er gewapende opstandelingen of legers tegen elkaar vechten, maar het land is ook geen oase van veiligheid. Met de val van de muur in 1989 is het aantal conflicten wereldwijd drastisch toegenomen. De fragiele Oost – West balans is een onbalans geworden met grote gevolgen. Anno 2006 is het aantal gewapende conflicten niet verminderd en zijn nog steeds vooral vrouwen en kinderen er het slachtoffer van. Veel vluchtelingen hebben in Nederland hun toevlucht gezocht. Duizenden Nederlanders hebben directe banden met mensen in conflictgebieden.

Door de internationale oorlog tegen het terrorisme nemen de spanningen overal toe. Dat is ook merkbaar in Nederland: politie en inlichtingendiensten krijgen steeds meer bevoegdheden, burgers worden met wantrouwen bekeken en in de gaten gehouden, identificatieplicht en strengere controles op openbare plaatsen zijn algemeen geworden. De onderliggende spanning maakt veel mensen prikkelbaar en kleine conflicten lopen al vaak uit de hand. Daarnaast heeft dit klimaat van verharding invloed op de manier waarop we naar elkaar kijken: de angst voor allochtonen en met name moslims wordt aangewakkerd.

Wat er in Nederland gebeurt, houdt direct verband met de wereldwijde ontwikkelingen. Nederlanders zijn wereldburgers en iedere betrokken burger zou zich verantwoordelijk moeten voelen om de veiligheid in de wereld te vergroten en de vrede te bevorderen. Daarom verdienen vredesbewegingen overal in de wereld onze steun; de vrouwen en mannen die zich inzetten om geweldsuitbarstingen te voorkomen of die bij gewapende conflicten de hand reiken naar de tegenpartij. Regeringen kunnen alleen zinvolle vredesonderhandelingen beginnen als de bevolking achter hen staat. Alleen als de lokale bevolking vrede wil, heeft het sturen van vredesmissies enige zin.

Op het niveau van regeringen wordt er heel weinig gedaan aan het ontwikkelen van nationale actieplannen ter uitvoering van 1325. De Nederlands Regering heeft wel een Taskforce 'Vrouwen, Veiligheid en Conflict' in het leven geroepen, maar slechts voor drie jaar (2004 – 2006). Ons leger is van plan met "Genderforce" de deelname van vrouwen in haar gelederen aanzienlijk te versterken. Maar of '50 procent vrouwen in het leger' nu de veiligheid voor vrouwen bevordert? Het is eerder een teken van toenemende militarisering van de maatschappij, wat juist niet gunstig is voor vrouwen, noch voor Nederland.

Werken aan duurzame vrede, met een nadruk op preventie van gewapende conflicten, lijkt daarom een veel betere (alhoewel moeilijker meetbare) oplossing voor de instabiele wereldbalans. Vele creatieve modellen zijn beschikbaar. Zo zien marktvrouwen in West-Afrika gewapende conflicten aankomen, wanneer jonge mannen grote voorraden inslaan. Lokale vrouwengroepen zouden dus ingezet kunnen worden als 'early warning'-systeem. Dat zou veel menselijke ellende besparen. Verschuiving van reactieve defensietaken naar een veel meer preventieve rol, zowel voor leger als voor burgers, zal daarnaast ook veel goedkoper zijn. Van een win – win situatie gesproken

VN-veiligheidsraadresolutie 1325 roept iedereen die betrokken is bij vredesonderhandelingen en bij de naleving van vredesakkoorden op om terdege rekening te houden met de gelijkwaardigheid van de seksen en met de bijzondere behoeften van vrouwen en meisjes. Alle maatregelen op het gebied van vrede en veiligheid horen getoetst te worden op de man-vrouw-effecten die ze hebben, niet alleen in conflictgebieden, maar ook in Nederland. Dat is wat wij met VN-veiligheidsraadresolutie 1325 te maken hebben.

door Anjo Kerkhofs en
Janne Poort – van Eeden

early warning system

Wat gebeurt er in Nederland met betrekking tot resolutie 1325?

De overheid

Genderforce

In Nederland zijn de ministeries van Buitenlandse Zaken en van Defensie gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van Resolutie 1325 van de VN-veiligheidsraad. Met *Genderforce*, ca. € 1.8 miljoen, voor de helft gefinancierd uit Europees subsidiegeld (ESF-EQUAL), worden 4 hoofddoelstellingen nagestreefd.

- ⊙ *Opleiding en training*: het opnemen van gender (het sekse-element) in opleidingen en trainingen van Defensie en daartoe ontwikkelen, overdragen en evalueren van gendermodules t.b.v. deze opleidingen en trainingen.
- ⊙ *Genderperspectief in vredesoperaties*. Dat betekent dat er aandacht is voor de effecten van een Nederlandse uitzending op vrouwen in de uit te zenden eenheid en op lokale vrouwen enz.
- ⊙ *Gender mainstreaming*: in verschillende documenten, zoals het handboek vredesoperaties, moet het onderwerp man-vrouw-effecten worden verwerkt c.q. beschouwd.
- ⊙ *Vrouwelijke militairen in vredesoperaties*: het realiseren van een meer evenwichtige man/vrouwbalans in de personele samenstelling van de defensieorganisatie, en in het bijzonder in vredesoperaties.

Om een en ander te bereiken is het *actieplan Gender* in uitvoering, waarin onder meer is opgenomen het optreden van gender ambassadeurs. De coördinatie

van Genderforce is in handen van het Genderteam.

Met een *Genderdag* heeft het ministerie van Defensie inmiddels de balans opgemaakt van de resultaten van het beleid tot nu toe.

Als resultaten worden gemeld:

- ⊙ Meer aandacht voor gender bij werving en selectie.
- ⊙ Mogelijkheid van combiwerkplekken: militair zijn combineren met de zorg voor kinderen
- ⊙ Specifieke wervingscampagnes voor vrouwen bij de Marine en Luchtmobiele brigade van de Koninklijke Landmacht.
- ⊙ Een mentorproject
- ⊙ Genderambassadeurs en nastreving van een mentaliteitsverandering om rekening te houden met de man-vrouw-effecten.
- ⊙ Bij benoemingen kijken of er geschikte vrouwelijke kandidaten zijn.
- ⊙ Benoeming van de eerste vrouwelijke generaal, Leanne van den Hoek. (Hetgeen de reactie ontlokte: 'Wat een vent, die vrouw!')

Defensie zelf schrijft 'dat een adequaat genderbeleid van groot belang is, omdat een team, waarin de kwaliteiten van zowel vrouwen als mannen kunnen worden benut, beter presteert. In internationale conflictsituaties, waarbij Nederlandse troepen met gemengde teams opereren, is de meerwaarde van de inzet hiervan keer op keer gebleken is.'

Taskforce Vrouwen Veiligheid en Conflict

De Taskforce (2004 – 2006) is een gezamenlijke inspanning van de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het Ministerie van Buitenlandse zaken, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Defensie.

Het instituut Clingendael concludeerde in het onderzoek 'Versterking van de rol van de vrouw bij conflictpreventie, conflictoplossing en postconflictsituaties' (juni 2002) dat de positie van vrouwen in oorlogssituaties kan en moet versterkt worden, zowel bij het voorkómen en oplossen van conflicten, als in de periode van opbouw na een conflict. De Nederlandse overheid kan op verschillende manieren bijdragen aan het versterken van de positie van de vrouw in conflictsituaties. De Taskforce heeft daarom als hoofdplicht om op nationaal en internationaal niveau de rol van vrouwen te vergroten in conflictpreventie, conflictoplossing en bij naoorlogse wederopbouw.

Een van de initiatieven van de Taskforce is het instellen van de 1325 Award voor Vrouwen vrede en veiligheid. Organisaties kunnen sinds 27 oktober 2005 kandidaten nomineren voor de 1325 Award. Deze prijs is ingesteld op de vijfde verjaardag van VN-resolutie 1325 en wordt in oktober 2006 uitgereikt. Kandidaten zijn individuen of organisaties die zich inzetten voor de veiligheid van vrouwen en hun rol in vredesprocessen en wederopbouw.

De Taskforce heeft als einddatum november 2006.

Burgerinitiatieven

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

De WILPF maakt internationaal deel uit van de NGO Working Group on Women, Peace and Security en was binnen deze coalitie één van de leidende krachten bij het lobbyen voor resolutie 1325. Sinds de resolutie in 2000 werd aangenomen, maakt de resolutie dan ook prominent onderdeel uit van het programma van de WILPF. In Nederland heeft dit tot velerlei activiteiten geleid. Het startpunt was natuurlijk het bereiken van de eigen leden, door middel van presentaties en publicaties in de eigen Nieuwsbrief. Hierna verlegde de aandacht zich naar andere vrouwenorganisaties. Eind september 2001 organiseerde de WILPF samen met de Nederlandse Vrouwen Raad (NVR) een druk bezochte studiebijeenkomst in Den Haag over "Vrouwen en gewapende conflicten". In april 2003 volgde een samen met de NVR en EWL (European Women's Lobby) georganiseerde bijeenkomst van deskundigen over een "Genderperspectief bij vredes- en veiligheidsoperaties in Europa", waaraan deskundigen van de ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie en Binnenlandse Zaken, politici en gender-deskundigen met ervaring in de Balkan deelnamen.

In samenwerking met andere vrouwenredesorganisaties in Nederland richt de WILPF zich de laatste jaren op verdere verspreiding van de kennis over resolutie 1325, zowel binnen als buiten de vrouwen- en vredesbeweging.

Vrouwen voor Vrede

In een periode waarin nauwelijks vrouwen betrokken waren bij het beleid en de besluitvorming van de gemengde vredesbewegingen, ontstond in 1979 Vrouwen voor Vrede, als onderdeel van het Vrouwen-voor-Vrede-Netwerk in verschillende landen. Vrouwen-voor-Vrede-activiteiten die een duidelijke relatie hebben met VN-veiligheidsraadresolutie 1325 zijn:

- ⊙ Het ondersteunen van Vive Žena in Tuzla (1994). Vanaf de oprichting van Vive Žena is Vrouwen voor Vrede de Nederlandse ondersteuningsgroep van dit therapiecentrum voor in de oorlog (seksueel) getraumatiseerde vrouwen.
- ⊙ Een leidende rol in de 'Coordination of Women's Advocacy', de organisatie die zich bij het Joegoslavië Tribunaal inzette voor de positie van vrouwelijke getuigen, overlevenden van seksueel oorlogsgeweld.
- ⊙ Vrouwen voor Vrede was een van de organisatoren van de internationale Novib-conferentie 'Role of Women in Peace Building' (2003) en vanaf het begin betrokken bij de hieruit voortgekomen 'Multicultural Women Peacemakers Netherlands'.

International Fellowship of Reconciliation's Women Peacemakers Program (WPP)

Het vrouwenprogramma van de IFOR, WPP, organiseert ieder jaar op 24 mei een manifestatie, waarin de rol van vrouwen bij het voorkomen van gewapende conflicten en bij vredesopbouw centraal staat. 24 mei is de Internationale Vrouwendag voor Vrede en Ontwapening (International Women's Day for Peace and Disarmament). Bij de IFOR is een 24 mei-actiepakket te verkrijgen (in het Engels), ieder jaar rond een ander thema, met daarin ook een lange lijst van vrouwenorganisaties wereldwijd.

Platform Vrouwen en Duurzame Vrede

Al sinds de VN-vrouwenconferentie in 1995 in Beijing, China, zijn Nederlandse vrouwenorganisaties zich ervan bewust dat vrouwen overal ter wereld zich inzetten voor vrede, maar dat hun inspanningen moeten worden ondersteund en versterkt. Er moet meer bekendheid aan gegeven worden en de invloed van vrouwen op nationaal en internationaal vredesbeleid moet vergroot en zichtbaar gemaakt worden.

Door samenwerking aan een Workshop 'Vrouwen en Gewapende Conflicten', tijdens de Beijing + 10-manifestatie in januari 2005, hebben de Nederlandse vrouwenorganisaties zich gerealiseerd dat een bundeling van krachten zinvol zou zijn, en het werken aan vrede en veiligheid zou kunnen versterken. Daarom hebben zij het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede (Platform VDV) opgericht. Het Platform VDV wil met haar gebundelde kennis en ervaring bijdragen aan het voorkómen van conflictescalatie en werken aan conflictoplossing en vredesopbouw. Het Platform VDV staat open voor alle organisaties die zich met deze doelstelling kunnen verenigen. Voor meer informatie over het Platform VDV, zie hoofdstuk 6 in deze brochure.

De Nederlandse Vredesbeweging

In november 2005, vijf jaar na resolutie 1325, organiseerde de gezamenlijke vredesbeweging, het Landelijk Beraad Vredesorganisaties, een symposium over VN-veiligheidsraadresolutie 1325 onder de titel: 'Oorlog & Vrede: Liggen de rollen al vast?' Het ging over de betekenis van de resolutie, hoe de resolutie na vijf jaar werd toegepast en wat er nog moet gebeuren. Het bleek dat er nog heel hard gewerkt moet worden aan bewustwording ten aanzien van de problematiek van vrouwen, vrede en veiligheid, zowel bij de overheid als bij het algemene publiek.

Wat gebeurt er internationaal ten aanzien van resolutie 1325?

Binnen de Verenigde Naties

Resolutie 1325 is binnen de Verenigde Naties (VN) tot stand gekomen. Er zijn binnen deze organisatie dan ook verschillende afdelingen op allerlei niveaus bezig met het implementeren van de resolutie in de praktijk. De lidstaten van de VN worden ondersteund op het gebied van gender mainstreaming (het sekselement als aandachtspunt in het officiële beleid), vrouwen, vrede en veiligheid en de implementatie van VN-veiligheidsraadresolutie 1325. Er worden workshops voor stafpersoneel georganiseerd over hoe 1325 te integreren in hun werk op de terreinen van conflictpreventie, vredeshandhaving en vredesopbouw. Er is een handboek Vrouwen & Verkiezingen geschreven, dat bedoeld is om de deelname van vrouwen aan verkiezingen te promoten.

In de toekomst zullen de activiteiten van de diverse VN-onderdelen zich meer en meer richten op vrouwen zelf. Men wil lokale vrouwen en subregionale vrouwenorganisaties ondersteunen bij hun activiteiten op het terrein van conflictpreventie, vredeshandhaving en vredesopbouw. Men wil meer mogelijkheden scheppen voor vrouwen ten aanzien van hun toemende en effectieve deelname aan alle fases van het vredesproces, inclusief verkiezingen. En men gaat steun verlenen aan overgangsregeringen en lokale NGO's bij het implementeren van 1325.

Eén van die afdelingen van de VN die al in een vroeg stadium begon aan het in de praktijk brengen van de inhoud van resolutie 1325 was de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen. In december 2001 werden Vijf Beloften gedaan aan Vluchtelingenvrouwen. Deze vijf beloften waren het resultaat van gesprekken op lokaal, regionaal en internationaal niveau met vluchtelingenvrouwen. In deze gesprekken waren onderwerpen als regi-

stratie, documentatie, voedselverdeling, gezondheid, onderwijs, fysieke veiligheid, beveiliging, deelname aan vredesopbouw en besluitvorming, mogelijkheden om vaardigheden te ontwikkelen en inkomen te vergaren, aan de orde gekomen.

Belofte 1 het bevorderen van de actieve deelname van vrouwen in alle vluchtelingencomités in stedelijke, landelijke en opvangsituaties, en ook bij terugkeer.

Belofte 2 alle vluchtelingen, mannen en vrouwen, worden individueel geregistreerd en voorzien van relevante documenten, dit garandeert hun individuele vrijheid, bewegingsvrijheid en toegang tot essentiële diensten.

Belofte 3 erkend wordt dat seksueel en sekse-gerelateerd geweld een zware inbreuk blijft op de vooruitgang van vrouwen en hun mensenrechten. De Hoge Commissaris zal helpen geïntegreerde nationale strategieën te ontwikkelen om hier een halt aan toe te roepen.

Belofte 4 vluchtelingenvrouwen participeren direct en indirect in het management en de verdeling van voedsel en andere levensbehoeften

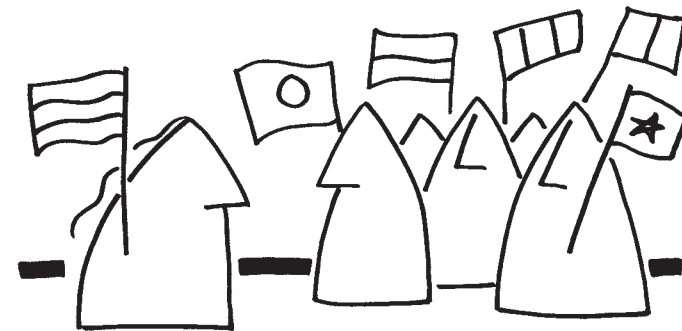
Belofte 5 standaard in alle hulpprogramma's is het verschaffen van hygiënische middelen aan alle vrouwen en meisjes.

De Hoge Commissaris houdt toezicht op het nakomen van de vijf beloften door middel van rapportages. Per land dat vluchtelingen in vluchtelingenkampen opneemt wordt gerapporteerd over de stand van zaken met betrekking tot de beloften, op deze wijze kunnen de ontwikkelingen goed gevolgd worden en kan er bijgestuurd worden.

Op 23 juni 2006 hield een nieuw orgaan van de Verenigde Naties de eerste bijeenkomst: de Peacebuilding Commission. Deze commissie zal alle middelen, mogelijkheden en ervaring binnen de VN op het gebied van conflict preventie, bemiddeling, peacekeeping, respect voor de rechten van de mens, het internationale recht, humanitaire hulp, wederopbouw en langtermijn ontwikkeling bundelen.

Het is de bedoeling dat de commissie een groot gat binnen het VN-systeem zal vullen. De belangrijkste actoren zullen discussiëren over lange-termijn vredesopbouwstrategieën, wat betekent dat het geld beter besteed zal worden en er een reële verbinding komt tussen de onmiddellijke post-conflict hulp aan de ene kant en de lange termijn opbouw en ontwikkeling aan de andere kant. In de resolutie waarin de commissie werd opgericht wordt speciaal opgeroepen om overleg te plegen met de burgergemeenschap, inclusief vrouwengroepen, niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en de privé-sector.

De Commissie is een adviesorgaan, zij heeft dan ook geen echte macht; haar invloed moet komen van de kwaliteit van de adviezen en het gewicht dat aan haar leden (waaronder enkele leden van de Veiligheidsraad) wordt toegekend. De Commissie kan niet zelf 'ingrijpen', maar een land kan niet tegenhouden dat de Veiligheidsraad de Commissie om advies vraagt over de situatie in het betreffende land.

Vanuit de internationale NGO-gemeenschap wordt nauwlettend gekeken hoe binnen de VN omgegaan wordt met resolutie 1325. In mei 2000 werd de NGO Working Group on Women, Peace and Security (NGOWG) geformeerd om te lobbyen voor een VN-veiligheidsraadresolutie over vrouwen, vrede en veiligheid. Toen de resolutie in oktober 2000 unaniem werd aangenomen, begon de NGOWG aan het moeilijke werk van toezien op en lobbyen voor de volledige implementatie van de resolutie.

In 2005 bracht de NGOWG net als in de voorgaande jaren rond de verjaardag van resolutie 1325 een rapport uit waarin de stand van zaken wordt beschreven. In het rapport "From Local to Global: Making Peace Work for Women" worden enkele kritische kanttekeningen geplaatst bij het werken met de resolutie. Binnen de VN-veiligheidsraad bestaat een dringende noodzaak tot het oprichten van een werkgroep voor vrouwen, vrede en veiligheid, die er op kan toezien dat resolutie 1325 volledig wordt meegenomen in nieuwe resoluties en in de mandaten van VN-peacekeeping missies. Daar is echter voorlopig nog geen zicht op. Verder moet de VN geld vrijmaken om de implementatie van resolutie 1325 te garanderen. De Veiligheidsraad moet zorg dragen voor het functioneren van zogenaamde "Gender Units" binnen de peacekeeping missies. Met hulp van de VN moeten regeringen en regionale organisaties zelf actieplannen ontwikkelen in het kader van resolutie 1325.

Binnen "onze regionale organisatie" de Europese Unie

In navolging van de VN nam het Europees Parlement eind 2000 ook een resolutie over het onderwerp vrouwen, vrede en veiligheid aan met als titel "Rol van vrouwen in de vreedzame conflictregeling" (A5-0308-2000). De inhoud van deze resolutie valt voor een groot deel samen met resolutie 1325.

Seksueel geweld tegen vrouwen tijdens gewapende conflicten wordt veroordeeld, er wordt gevraagd om een genderperspectief in het vluchtelingenbeleid, het bevorderen van de deelname van vrouwen aan diplomatieke initiatieven op alle niveaus, het belang van de betrokkenheid van de plaatselijke bevolking wordt onderstreept en er wordt opgeroepen om vrouwen niet te marginaliseren bij de wederopbouw van hun samenleving.

Als resolutie van het Europees Parlement draagt deze resolutie geen groot gewicht, aangezien het de Raad en de Commissie zijn die het binnen de Europese Unie voor het zeggen hebben.

Toch brengt het Europees Parlement regelmatig rapporten uit over de onderwerpen conflictpreventie en wederopbouw. In deze rapporten wordt aandacht besteed aan de speciale positie van vrouwen in de verschillende fasen van gewapende conflicten en wordt opgeroepen in de vorm van resoluties om meer aandacht te besteden aan de rol van vrouwen.

Voor beleid op dit terrein is men dus afhankelijk van de regeringen van de lidstaten.

In het voorjaar van 2006 presenteerde Oostenrijk als EU-voorzitter een ontwerp-beleidsstuk over de EU-rol op het gebied van conflictpreventie. Oostenrijk pleit onder meer voor 'conflictgevoeligheid' als

leidend principe op alle beleidsterreinen, voor een pool van getrainde experts op het terrein van conflictpreventie en voor een versterking van de rol van vrouwen op dit gebied. Daarnaast pleit de beleidsnotitie voor de ondersteuning van 'civil society', met name op het punt van dialoog en verzoening.

Op Europees niveau is er geen sprake van één NGO (of een koepel van NGO's) die het beleid van de Europese Unie op het terrein van vrouwen, vrede en veiligheid volgt. In de diverse lidstaten bestaan er wel nationale initiatieven, maar deze richten zich meestal op de nationale regering. Zoals bijvoorbeeld de Frauensicherheitsrat in Duitsland. Dit samenwerkingsverband werd in maart 2003 opgericht naar aanleiding van de inval in Irak. Hoewel het een Europese organisatie is, richt men zich toch vooral op de eigen regering en de VN. Zij hebben het initiatief genomen om te komen tot een Europese Vrouwen Veiligheidsraad voor het implementeren van resolutie 1325 in heel Europa.

Ook buiten Europa is er sprake van burgerinitiatieven op het terrein van resolutie 1325.

Op het Afrikaanse continent is ACCORD (the African Centre for the Constructive Resolution of Disputes) actief. Deze in 1991 opgerichte organisatie is door de VN erkend als een model voor Afrika. Vanuit een Afrikaans perspectief probeert men Afrikaanse conflicten op te lossen, waarbij men met een beroep op resolutie 1325 vrouwen nadrukkelijk een rol geeft.

In Azië wordt aandacht besteed aan resolutie 1325 door de APWLD (Asia Pa-

cific forum on Women, Law and Development). Deze internationale NGO ontstond in 1985 tijdens de VN- vrouwenconferentie van Nairobi. Deze organisatie werkt samen met andere organisaties om de rol van vrouwen te vergroten op nationaal en internationaal terrein, daarbij steunend op internationale verdragen en recht.

Eén van de internationale NGO's, die werkzaam is op meerdere continenten is de WLUML (Women Living Under Muslim Law). Dit is een internationaal solidariteitsnetwerk dat informatie, steun en ruimte biedt aan vrouwen, wier leven wordt gevormd, bepaald of geregeerd door de gebruiken die voortvloeien uit de Islam. Eén van de meest recente initiatieven is een actie tegen de mogelijke opkomst van de Taliban in Irak, hierbij wordt nadrukkelijk verwezen naar resolutie 1325 die, indien toegepast, een cruciaal verschil zou moeten maken voor de betrokkenheid van vrouwen bij veiligheid en politiek.

door Anjo Kerkhofs
gebruikte bronnen:

www.UN.org,

www.unhcr.org,

www.peacewomen.org,

www.europarl.europa.eu,

www.accord.org.za,

www.wluml.org,

www.apwld.org

en de Kerk en Vrede Vredesspiraal van juni 2006

Het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede

Het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede (Platform VDV) is een werkgroep van de Nederlandse Vrouwenraad (NVR)

Duurzame vrede vraagt om een uitgebreid aanbod van ondersteuning, voorlichting, deskundigheid en structurele samenwerking. Vele (vrouwen)organisaties in Nederland zien het als (een deel van) hun taak om vrede en veiligheid in Nederland en daarbuiten te bevorderen. Door samenwerking aan een Workshop Vrouwen en Gewapende Conflicten, tijdens de Beijing + 10-manifestatie in januari 2005, hebben deze organisaties zich gerealiseerd dat een bundeling van krachten zinvol zou zijn, en het werken aan vrede en veiligheid zou kunnen versterken. Daarom hebben zij het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede (Platform VDV) opgericht. Het Platform VDV wil met haar gebundelde kennis en ervaring bijdragen aan het voorkomen van conflict-escalatie en werken aan conflictoplossing en vredesopbouw. Het Platform VDV staat open voor alle organisaties die zich met deze doelstelling kunnen verenigen.

Bij de bepaling van de missie van het Platform VDV is uitdrukkelijk vastgesteld dat het Platform aansluit op bestaande netwerken en organisaties. De werkzaamheden van het platform beogen een aanvulling te zijn en geen overlapping. Mede daardoor is vooral de samenwerking tussen uiteenlopende partijen als hoofddoel genoemd. De missie luidt:

Het bevorderen van duurzame vrede door het stimuleren van samenwerking tussen vrouwen en mannen in (gewapende) conflictsituaties en conflictgebieden. De stuurgroep van het Platform VDV bestaat uit een kern met vertegenwoor-

digers van de volgende organisaties:

- ⊙ Business & Professional Women the Netherlands (BPW-nl);
- ⊙ IFOR Women Peacemakers (WPP);
- ⊙ Multicultural Women Peacemakers Network-Nederland (MWPN);
- ⊙ Nederlands Expertisecentrum Alternatieven voor Geweld (NEAG);
- ⊙ Nederlandse Vrouwenraad (NVR);
- ⊙ Vrouwen voor Vrede;
- ⊙ Women's International League for Peace and Freedom (WILPF Nederland).

BPW-nl

Business & Professional Women the Netherlands is onderdeel van een wereldwijd vrouwennetwerk van beroepsmatig werkzame vrouwen (eigen bedrijf of in loondienst). BPW maakt geen onderscheid in leeftijd, politieke voorkeur, nationaliteit, ras, geloof of status.

BPW richt zich op vrouwen die

- ⊙ beroepshalve, professioneel werkzaam zijn ongeacht de bedrijfstak
- ⊙ bereid zijn namens en samen met andere BPW-sters hun stem te laten horen
- ⊙ willen netwerken met andere gelijkgestemde vrouwen lokaal en (inter)nationaal
- ⊙ uitwisseling van kennis en ervaring belangrijk vinden

Onder het motto 'samen staan we sterk' zet BPW zich in om de positie van alle werkende vrouwen te verbeteren. Om dat doel te bereiken zetten we ons actief in voor:

- ⊙ Het ondersteunen en stimuleren van beroepsmatig werkzame vrouwen (eigen bedrijf of in loondienst)
- ⊙ Het bevorderen van onderlinge waardering en vergroting van kennis, kunde en samenwerking, zowel op professioneel als maatschappelijk gebied
- ⊙ uitwisseling van kennis, ideeën en ervaringen
- ⊙ het leggen en onderhouden van contacten tussen werkende vrouwen in de gehele wereld
- ⊙ het bewerkstelligen van gelijke kansen en gelijkwaardige posities op alle gebieden en niveaus van de maatschappij
- ⊙ het beïnvloeden van politieke beslissingen op nationaal en internationaal niveau.

www.bpwnl.nl

WPP

IFOR's Women Peacemakers

Het voornaamste doel van het programma Vrouwen Maken Vrede van de International Fellowship of Reconciliation (IFOR) is het versterken en ondersteunen van vredesinitiatieven van vrouwen. WPP helpt vredesactivistes hun vaardigheden te vergroten en het netwerk van vredesactivisten te versterken. WPP heeft op zich genomen bekendheid te geven aan de ervaringen van vrouwen in hun verzet tegen oorlog en hun zoeken naar alternatieven voor oorlog. WPP wil laten zien hoe militarisme een obstakel vormt voor ontwikkeling. Daarbij ligt de nadruk op de belangrijke rol die vrouwen spelen bij de opbouw van de democratie in een door conflicten vernietigde samenleving. Activiteiten van WPP zijn onder andere:

- ⊙ Het organiseren van trainingen in geweldloosheid, met een belangrijke rol voor het sekselement (gender)

- ⊙ Het ontwikkelen van training materialen en andere publicaties over geweldloosheid en het sekselement
- ⊙ Een jaarlijkse oriëntatie op het internationale vredeswerk voor enkele jonge vredesactivistes
- ⊙ Het vestigen van regionale afdelingen in Afrika en Azië.

www.ifor.org/WPP

MWPN

Multicultural Women Peacemakers Network-Nederland is een samenwerkingsverband van vrouwenorganisaties die in Nederland werken aan vredesopbouw in het land van herkomst, zoals bijvoorbeeld Burundi, de Filippijnen, de Molukken en Somalië. Veel vluchtelingen- en migrantenvrouwen hebben nauwe banden met de mensen die achterbleven in het conflictgebied. Zij steunen hun familie en achterbannen bij het werken aan een vreedzame samenleving. In Nederland hebben zij steun gevonden bij elkaar. Door middel van trainingen verdiepen zij hun kennis en vaardigheden op het gebied van geweldloze actie en conflictoplossing. Met conferenties en bezoeken aan hun voormalige thuisland verspreiden zij hun kennis en ervaring.

www.mwpn.nl

NEAG

Nederlands Expertisecentrum Alternatieven voor Geweld richt zich op het voorkomen van gewelddadige conflicten en op het geweldloos oplossen ervan. Het doet dat onder meer door het verschaffen van informatie aan mensen die zich als professionele vredeswerkers willen inzetten, door het leveren van een bijdrage aan hun training en door te lobbyen bij de Nederlandse regering, de Europese

Commissie en NGO's voor het opleiden en daadwerkelijk inzetten van vredewerkers. NEAG is actief lid van het European Network for Civil Peace Services en het wereldwijde netwerk Nonviolent Peaceforce (NP). Via NP zijn op dit moment bijvoorbeeld Nederlandse vredeswerkers actief op Sri Lanka.

NEAG voert het secretariaat van People Building Peace Nederland (PBP). PBP is de Nederlandse coalitie van onderkenners van het Global Partnership for the Prevention of Armed Conflict, het wereldwijde antwoord van maatschappelijke organisaties op de oproep van Kofi Annan, hoe zij samen met bedrijfsleven, overheden en de Verenigde Naties kunnen werken aan het voorkomen van gewelddadige conflicten. PBP heeft een tienjarenplan met negen concrete doelen aangenomen. www.neag.nl

NVR

De *Nederlandse Vrouwen Raad* is een vereniging waarbij 43 vrouwenorganisaties zijn aangesloten met een gezamenlijke achterban van ongeveer een miljoen leden. Het doel van de vereniging is, met inachtneming van het eigen karakter en de zelfstandigheid van de aangesloten organisaties, te bevorderen dat vrouwen zich van hun positie en mogelijkheden bewust worden door daadwerkelijk medeverantwoordelijkheid te dragen op alle terreinen in de samenleving. www.de-nvr.nl

Vrouwen voor Vrede

Vrouwen voor Vrede zet zich in om te zorgen dat

- ⊙ welvaart en welzijn rechtvaardig zijn verdeeld en het milieu wordt ontzien
- ⊙ mensen, mannen en vrouwen, ongeacht

afkomst, huidskleur, levensbeschouwelijke of maatschappelijke achtergrond gelijkwaardig worden behandeld

- ⊙ conflicten niet met wapens worden beslecht, maar gewelddoos aan de onderhandelingstafel worden opgelost.

De Werkgroep WEL-dadig richt zich op geweldloze weerbaarheid en conflictoplossing; de Werkgroep Internationale Contacten werkt met (vrouwen)vredesgroepen onder andere in conflictgebieden in alle delen van de wereld. Het tijdschrift van Vrouwen voor Vrede verschijnt 6 maal per jaar en is gericht op opinievorming en informatieverbreiding.

Vrouwen voor Vrede Nederland ontving voor haar activiteiten van de VN de onderscheiding 'Peace Messenger'. www.vrouwenvoorvrede.nl

WILPF

Women's International League for Peace and Freedom, werd opgericht in 1915 en heeft nu secties in 36 landen, verdeeld over alle continenten.

De belangrijkste doelstellingen zijn:

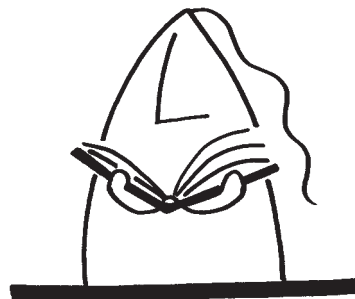
- ⊙ Het bevorderen van duurzame vrede en ontwikkeling, gebaseerd op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
- ⊙ Het bestrijden van discriminatie, racisme en uitbuiting.
- ⊙ Het voorkomen van gewapende conflicten en het vreedzaam oplossen van alle conflicten.
- ⊙ Steeds verder gaande ontwapening en demilitarisering van de samenleving.
- ⊙ De gelijkwaardige deelname van vrouwen aan vredesonderhandelingen en alle besluitvormingsposities op het gebied van oorlog en vrede.

www.wilpf.int.ch

Waar vind ik meer informatie?

Literatuur

- ⊙ *Beyond Conflict Prevention: How women Prevent Violence and Build Sustainable Peace*; Camille Conaway & Anjalina Sen; New York, 2005. Te bestellen bij Global Action tot Prevent War, 675 Third Avenue, Suite 315, New York NY 10017
- ⊙ *From Local to Global: Making Peace Work for Women*; The NGO Working Group on Women, Peace and Security; Security Council Resolution 1325 – Five Years on Report; New York, 2005; ISBN 0-9770827-2-5
- ⊙ *Het leger emancipeert niet*; Shelley Anderson; Alkmaar, 2005. Artikel voor het **Women Peacemakers Program** van de International Fellowship of Reconciliation, ook in het Engels verkrijgbaar.

- ⊙ *'People Building Peace II: successful stories of civil society'* is een publicatie met een voorwoord van Kofi Annan, omvat 65 verhalen uit alle delen van de wereld over het voorkomen en het duurzaam oplossen van gewelddadige conflicten. Het boek is in het Engels en te bestellen bij ECCP, Postbus 14069, 3508 SC Utrecht. Tel: 030 242 7777/ e-mail: info@conflict-prevention.net. Prijs: Euro 22,00. Bij aankoop van meer dan 10 exemplaren: Euro 12,-. Meer informatie over de Wereldwijde Actieagenda ter Voorkoming van Gewelddadige Conflicten is te vinden op: www.gppac.net en www.peoplebuildingpeace.org (Engels). In Nederland hebben tot nu toe 23 organisaties deze agenda ondertekend en zetten zich in voor de realisatie ervan. Zie www.neag.nl (aanklikken: nieuws en publicaties).
- ⊙ *Promoting Democracy in Postconflict societies*; Jeroen de Zeeuw & Krishna Kumar (eds); Den Haag, 2006; ISBN 1-58826-446-7
- ⊙ *Rethinking War and Peace*; Diana Francis; Pluto Press; Londen 2004
- ⊙ *Supranational Criminal Prosecution of Sexual Violence*; Anne-Marie L.M. de Brouwer; Uitgeverij Intersentia; Antwerpen/Oxford 2005; ISBN 90-5-95-533-9
- ⊙ *Women's roles in Conflict Prevention, Conflict Resolution and Post-Conflict Reconstruction: Literature review and Institutional Analysis*; T. Bouta and G. Frerks (eds); Den Haag, 2002.

Websites

www.amnestyinternational.org

Internationale website van Amnesty International

www.beijing10.nl

Nederlandse Conferentie Beijing +10

www.child-soldiers.org Coalition to Stop the Use of Child Soldiers

www.hrw.org/women Human Rights Watch, mensenrechten van vrouwen

www.IANSA.org International Action Network on Small Arms

www.icc-cpi.int Internationaal Strafhof

www.ichrdd.ca Rights & Democracy, Canadese NGO

www.icrc.org International Committee of the Red Cross

www.iktk.se Kvinna till Kvinna, Zweedse NGO

www.ipb.org International Peace Bureau (IPB)

www.oecd.org Organization for Economic Co-operation and Development

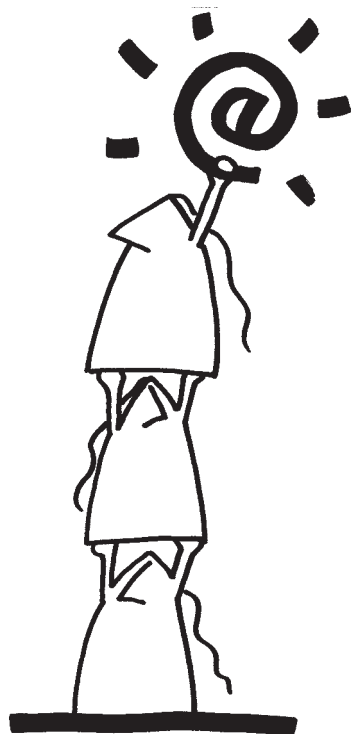
www.oxfam.org Oxfam-Novib

www.peacewomen.org WILPF-site geheel over 1325

www.peoplebuildingpeace.nl People Building Peace Nederland

www.un.org Verenigde Naties

www.womenwagingpeace.net Informatie over verschillende stadia van conflict en rol en positie van vrouwen

Good practices

Vrouwen als zesde stam

Save Somali Women and Children

(SSWC) was de eerste Somalische crossclan organisatie zei medeoprichter Asha Haju Elmi. “We begonnen in 1992, twee jaar na de burgeroorlog. Het eerste initiatief kwam van vrouwen uit crossclan huwelijken”, vertelde ze uit haar persoonlijke ervaringen. “Ik was in tweeën gedeeld. Mij geboortestam wees mij af omdat mijn man behoorde tot een stam waarmee zij in gevecht waren. De stam van mijn man beschouwde mij als spion en vreemde-ling. Waar hoor ik thuis? Ik realiseerde mij dat de enige identiteit die niemand mij af kon pakken mijn vrouwzijn was. Mijn enige stam was de vrouwenstam.”

Ontmoetingen over de stamgrenzen heen waren revolutionair – en gevaarlijk. “De eerste zes maanden konden we niet zeggen dat ons doel vrede was. De mensen vonden ons jarenlang verdacht omdat we vrouwen wilden gebruiken als brug naar vrede. Sommige krijgsheren probeerden ons te vernietigen en te verdelen. Zij kwamen er achter dat alleen God ons kan stoppen, en nu schudden zij ons de hand.”

Tijdens de eerste Somalische Vredes- en verzoeningsconferentie in 2002, werden alleen mannen als officiële delegatieleden erkend. Dit omdat alleen vertegenwoordigers van de vijf stammen van Somalië als officiële deelnemers aan de besprekingen werden toegelaten – en traditioneel alleen mannen een stam kunnen vertegenwoordigen. De kleine crossclan vrouwengroep, die Asha Haju Elmi naar de besprekingen bracht, werd toegang tot het platform geweigerd omdat zij geen stamvertegenwoordigers waren.

Later in 2002, volgden 50 Somalische vrouwen een training in onderhandelings-technieken en de bepalingen van 1325 om zo deel te kunnen nemen aan het IGAD vredesproces. De vrouwen eisten daarop een plaats bij de besprekingen op als vertegenwoordigers van Somalië's zesde stam – de vrouwenstam. De zesde stam werd officieel erkend, en de vrouwen werden in staat gesteld om een quota voor vrouwen in het definitieve besluit voor de overheid op te laten nemen. Nu, voor de eerste keer in de Somalische geschiedenis, maken 22 vrouwen deel uit van het parlement.

SSWC blijft werken voor de vrede. De vrouwen zijn er in geslaagd om sommige Togo straten in delen van Mogadishu opnieuw geopend te krijgen. In het verleden betekende lopen of rijden door deze straten het risico gedood te worden door sluipschutters of de patrouilles van één van de krijgsheren. Nu is er een veilige toegang tot het Bender ziekenhuis, het belangrijkste kinderziekenhuis. Na acht jaar gesloten te zijn geweest, is het ziekenhuis weer open. SSWC voert momenteel de campagne ‘Geef vrede een kans’, welke gebruik maakt van het uitgebreide vrouwennetwerk om gemeenschappen op te roepen de topdown vredesinitiatieven van de overgangsregering te steunen.

Bron: WPP Annual Training of Women Nonviolent Trainers; www.ifor.org/WPP

verteld door Shelley Anderson,

vertaald door Anjo Kerkhofs

De eerste keer dat ze een potlood vasthielden

"Ik woonde bij de Tuareg gemeenschappen in Niger, Akrika. Sommige Tuareg leiden nog een nomadisch bestaan, terwijl anderen boeren zijn. Een vrouw uit Ebey, een boerendorp, vroeg mij een activiteit te organiseren omdat zij moeilijkheden had hen te onderwijzen. Ik besloot te helpen omdat zij haar werk zeer toegevoegd was. Ik werd gewaarschuwd door een lokale NGO, "Je kent de werkelijkheid hier niet, het is niet de moeite waard enige activiteit voor hen te verrichten."

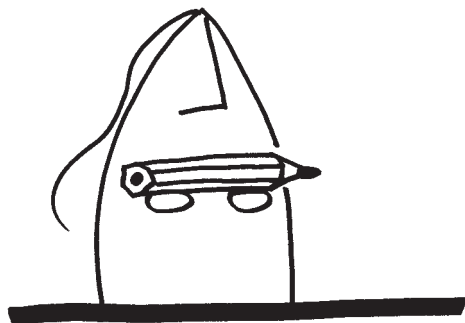
Ik vond een vrouwelijke dokter die mij hielp bij het vertalen. De lokale vrouwen spraken alleen hun traditionele taal. Ik begon een activiteit te organiseren. Om het dorp te bereiken huurden we twee auto's met chauffeurs. Het was het winterseizoen dus zat er overal zand. We hielden de activiteit in een hut, die niet groot genoeg was voor de 80 vrouwen en kinderen die kwamen. Dit was de eerste keer dat zij samen kwamen bij een activiteit die een andere speciaal voor hen georganiseerd had. Ik vroeg hen zichzelf voor te stellen en te bespreken met welke problemen zij te maken hadden. Ze waren enthousiast, glimlachten en lachten omdat het de eerste keer was dat zij ooit een potlood vasthielden.

Aan het einde van elke dag "praten" we, ondanks het feit dat we niet dezelfde taal spraken. Maar met hun gezichten en simpele woorden gaven ze uitdrukking aan hun vreugde. Ik was hierdoor zeer geraakt. De 'empowering' van vrouwen houdt in het organiseren van activiteiten waarbij ze zichzelf kunnen ontplooiën, waar ze zich belangrijk kunnen voelen en zo hun zelfvertrou-

wen vergroten. Zelfvertrouwen is de basis van geweldloosheid, omdat mensen met zelfvertrouwen elkaar met respect kunnen behandelen en als inferieur en superieur.

Bouwen aan zelfvertrouwen betekent bouwen aan vrede. Om aan vrede te bouwen moeten we naar anderen luisteren, bescheiden zijn en ruimte geven aan de relatie met de ander. De ogen van de vrouwen, hun glimlach en de woorden van deze vrouwen lieten mij nadenken over mijn eigen leven. Ik heb besloten op z'n minst twee jaar bij hen te blijven."

Bron: WPP Annual Training of Women Nonviolent Trainers; www.ifor.org/WPP
opgetekend door Shelley Anderson,
vertaald door Anjo Kerkhofs

Doorbreken van de stilte Het Athwaas initiatief in Kasjmir

Onlangs verscheen het boek People Building Peace II met verhalen over vredesinitiatieven in alle delen van de wereld. Het boek werd uitgebracht ter gelegenheid van een internationale conferentie in New York, eind juli, waar een wereldwijde agenda werd aangenomen ter voorkoming van gewelddadige conflicten. In Nederland werken veel organisaties samen aan die agenda onder de naam People Building Peace.

Een van de verhalen, geschreven door Sumona Das Gupta en Meenakshi Gopinath, gaat over het vrouweninitiatief 'Athwaas' in het door oorlog en geweld getroffen Kasjmir. Het woord Athwaas betekent in het Kasjmir warme groet of handdruk.

In het Indiase gedeelte van Kasjmir brak in 1989 een gewapend conflict uit. De bevolking zat klem tussen twee vuren: de Indiase veiligheidstroepen en militante groeperingen. Het 'paradijs op aarde', zoals Kasjmir werd genoemd, veranderde in een hel met duizenden doden, talloze vluchtelingen en een getraumatiseerde bevolking. Het conflict had niet alleen duizenden doden tot gevolg, maar ook waren de sociale structuren uiteengevallen en was er een verscherping van de verhoudingen tussen de verschillende gemeenschappen, die voorheen vreedzaam hadden samen-geleefd.

Athwaas wordt ondersteund door de vrouwenorganisatie Wiscomp, die onder bescherming staat van de Dalai Lama. Zij organiseerde in 2000 een rondetafelconferentie over het gewapende conflict in de vallei van Kasjmir, getiteld 'Het doorbreken van de stilte'. Na die conferentie besloot een groep vrouwen

uit Kasjmir om zich te gaan inzetten voor het op gang brengen van de dialoog, voor het beter leren kennen van elkaars realiteit en pijn en voor de opbouw van een duurzame vrede. De groep, bestaande uit Moslims, Hindoes en Sikhs, ging op zoek naar de verloren gegane waarden van vreedzame samenleven en werkte aan het bouwen van bruggen van 'vertrouwen'. Zo ontstond Athwaas.

Na een training, maakten de vrouwen een emotionele reis naar een vluchtelingenkamp, waar zij Hindoe-, Moslim- en Sikh-vrouwen ontmoetten. Traumaverwerking na de ontmoetingen was belangrijk. Daarna maakte Athwaas een nieuwe ontwikkeling door. Zij zette Samabal centra op in Noord- en Zuid-Kasjmir en in een vluchtelingenkamp in Jammu. Samabal centra zijn plaatsen waar vrouwen elkaar ontmoeten om hun hoop, vreugde en zorgen te delen. Het oprichten van deze centra is een mijlpaal. In elk centrum worden een aantal activiteiten georganiseerd, zoals computertraining, naaien en handwerken, soms ook een training in counsellen. Maar dit laatste gebeurt in feite in alle centra omdat vrouwen daar met elkaar praten over hun pijn en vreugde. Langzamerhand groeide het vertrouwen tussen vrouwen die betrokken raakten bij het werk van Athwaas: een moeizaam pro-

ces. Deze vrouwen bereiken weer andere vrouwen. Het werkt als een olievlek.

De achterliggende gedachte van Athwaas is dat alleen vrouwen uit Kasjmir zélf kunnen zorgen voor verbetering van hun lot en ook dat zij zélf een stem dienen te hebben als het gaat om toekomstige ontwikkelingen ná een conflict. Misschien is het onderzoekende karakter wel het unieke van dit initiatief.. Er bestaan geen rigide uitgangspunten, waarvan de strategieën al dan niet werken. Werken met politieke onzekerheden in een steeds veranderende omgeving van geweld houdt in dat er een voordurende inschatting van mogelijkheden wordt gemaakt afhankelijk van de bestaande situatie. Het gaat er uiteindelijk om dat vrouwen leren vertrouwen op hun eigen kracht en dat zij deze inzetten voor de wederopbouw van hun leven in conflictgebieden.

Bewerkt voor Zijwind door
Coby Meyboom, ingekorte versie

Colofon

Platform **Vrouwen & Duurzame Vrede**

Deze brochure is een uitgave van het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede (VDV) onder auspiciën van de Nederlandse Vrouwen Raad

Samenstelling

Stuurgroep van het Platform VDV

Redactie

Anjo Kerkhofs en
Janne Poort-van Eeden

Vormgeving en illustraties

Esther Mosselman, Zwaar Water

Druk

De Briefhoofden

Met dank aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, die het uitgeven van de brochure mogelijk maakte door een financiële bijdrage.

Den Haag, September 2006

**Conflicten zullen er altijd zijn. In plaats van geweld bestaan ook creatieve manieren om ze op te lossen. Het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede zet zich in om hieraan te werken.
Uw organisatie is welkom om mee te doen.**

Voor meer informatie:

NVR Nederlandse Vrouwen Raad, Benoordenhoutseweg 23, 2596 BA Den Haag
tel. 070 - 346 93 04 fax 070 - 345 93 46 e-mail info@de-nvr.nl

**Platform Vrouwen &
Duurzame Vrede**

